

Magyarázatok

7. oldal – *Borzas Bumford* – Utalás egy népszerű, több feldolgozást megért finn gyermekdal szövegére, melyben az énekes szívesen hazavinné Borzas Bumfordot (finnül Mörri Möykky) az erdőből, anyja azonban nem fogadná be a manógyereket, mert „ő még abban sem hisz, hogy Borzas Bumford valóság”.
9. oldal – a Nine Inch Nails dalának szövege magyarul: Igen, egyedül vagyok, de mindig is egyedül voltam, / Mióta az eszemet tudom, / Azt hiszem, talán amiatt, / Mert te sosem voltál igazán valóság, / Csak kitaláltalak, hogy bántsam magamat.
14. oldal – *Amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell.* – Ludwig Wittgenstein: *Logikai-filozófiai értekezés.* Márkus György fordítása.
Ha ezzel az elvi meggyőződéssel... – Ludwig Wittgenstein: *Tanulmány az emberi értelemről.* Vámosi Pál fordítása.

16. oldal – *A filozófia alapvető gondolata az...* – Bertrand Russell: *The Philosophy of Logical Atomism* (1918).
Kétségtelenül létezik a kimondhatatlan... – Wittgenstein: *Logikai-filozófiai értekezés*. Márkus György fordítása.
17. oldal – *Mert most tükör által homályosan látunk...* – 1Kor 13,12.
Pelle Miljoona állítja, valóság – Utalás Pelle Miljoona punk- és rockzenész egy dalszövegére: „Te álom vagy számomra, a világ viszont valóság.”
25. oldal – *Dilbert* – Utalás Scott Adams képregényfigurájára, a „menthetetlenül technikai beállítottságú” villamosmérnökre.
27. oldal – *Három font len.* – L.: Dobosy Antal: *A Nincs Kapu: A zen buddhizmus klasszikus kóangyűjteménye jegyzetekkel, magyarázatokkal*.
28. oldal – *Még ha semmi más nem történné, akkor is múlna az idő?* – Arisztotelész: *A természet – Physica*. 184a10. Nem egyenes idézet.
Mi hát az idő... – Szent Ágoston vallomásai. Dr. Vass József fordítása.
30. oldal – *Cogito, ergo sum* – Gondolkodom, tehát vagyok.
31. oldal – *múmin-vidámpark* – Utalás Tove Jansson (1914–2001) svédajkú finn író, grafikus mesefiguráira, melyek rendkívül népszerűek Japánban.
35. oldal – *A természet tudományának...* – Arisztotelész: *A természet – Physica*. 184a10. Bognár László fordítása.

- Szükségképpen vagy egy... – Arisztotelész: A természet – Physica. 184b15. Bognár László fordítása.*
44. oldal – *Ha a természetről akarnak ismereteket szerezni... – A fizikai törvények jellege. Gajzágó Éva fordítása.*
45. oldal – *Ha azt hiszed, hogy érted a kvantummechanikát, akkor igazából nem érted. – Egyesek szerint Bohr, mások szerint Feynman mondása.*
67. oldal – *Élt egy szép szűz... – Kalevala. Első ének. Nagy Kálmán fordítása.*
Kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet. – 1Móz 1,1
Nem volt nemlétezés, sem létezés; – Rigvéda x.129. Pék Zoltán fordítása.
Rege-időn rég... – Edda. Óészaki mitologikus és hősi énekek. Tandori Dezső fordítása.
71. oldal – *A keresztény hitnek ugyanis... – Juha Pihkala – Esko Valtaoja: Nurkkaan ajettu Jumala? (Sarokba szorított Isten?)*
73. oldal – *Azt, hogyan történt a teremtés... – Rigvéda x.129. Pék Zoltán fordítása.*
81. oldal – *Mitro atya – Mitro Repo (sz. 1958) ortodox finn pap, tanár, európa parlamenti képviselő. Az ortodox hittel, életfelfogással kapcsolatos témákban írt könyveket.*
82. oldal – *mérhetetlen, / határ-, iránytalan vak óceán... – Jánosz István fordítása.*
83. oldal – *MIT – Massachusetts Institute of Technology.*
85. oldal – *Mely örök kéz szabta rád / Rettentő szimmetriád? – William Blake: A tigris. Szabó Lőrinc fordítása.*

92. oldal – *Arany Pulyka díj* – Michael Medved amerikai filmkritikus és bátyja, Harry által 1980-ban alapított, filmes bukásoknak szóló elismerés.
92. oldal – *Én lettem a Halál, világok pusztítója* – Oppenheimer saját fordítása a Bhagavad-gítá XI,32 szakaszának szanszkrit eredetijéből: „I am become Death, the destroyer of worlds.”
97. oldal – *Spede* – „Spede” Pasanen (1930–2001) finn komikus, filmrendező.
105. oldal *Maan saimme, laaksot Doriksen...* – Finn nyelvű idézet Aila Meriluoto fordításában Harry Martinson svéd szerző *Aniara* című, magyarul nem megjelent verses eposzából (1956). Néhány sorral alább a szerző idézi a svéd eredetit, noha két sorral rövidebben.
Susiluoto és Meriluoto – Saila Susiluoto (sz. 1971) és Aila Meriluoto (sz. 1924) kortárs finn költőnők.
106. oldal – *Nej tack, snälla Harry.* – Köszönöm, nem, kedves Harry (svéd).
számtalan, különböző nagyságú világ létezik... – *A preszókratikus filozófusok.* Ford. Cziszter Kálmán és Steiger Kornél. Budapest: Atlantisz Könyvkiadó, 1998.
113. oldal – *annak a porlocki pasasnak* – Utalás a „porlocki emberre”: váratlan látogató, a *Kubla Kán* keletkezéstörténete nyomán. Samuel Coleridge-et egy Porlockból érkezett látogató zavarta meg versírás közben, szertefosztatva az álmában látottak emlékét, a vers így töredékben maradt.

122. oldal – *Úgy tűnik, zengő tombolás...* – Shakespeare: *Macbeth*. V. felvonás, 5. szín. Szabó Lőrinc fordításában: Az élet csak egy tűnő árny, csak egy / Szegény ripacs, aki egy óra hosszat / Dúl-fúl, és elnémul: egy félkegyelmű / Meséje, zengő tombolás, de semmi / Értelme nincs.
124. oldal – *A világ, ahogy Maija Vilkkumaa énekl...* – Az *Ei* című dalban: „maailma on vaarojen karikko”.
126. oldal – *fimbultél* – A Ragnarököt, az istenek végzetét megelőző nagy tél a skandináv mitológiában. Eredeti elnevezése, a fimbulvetr vagy fimbulvinter jelentése ’hatalmas tél’.
146. oldal – *S mily remekmű az ember!...* – Shakespeare: *Hamlet*. II. felvonás, 2. szín. Arany János fordítása. *Yellow is the colour...* – Szőke a haja az én igaz szerelmeknek...
159. oldal – *A talpkövön kevély igék sora...* – Percy Bysshe Shelley: *Ozymandias*. Tóth Árpád fordítása.
170. oldal – *Edd meg, amit kapsz...* – Syö mitä saat on elämisen ehto / tyhjänä milloinkaan seiso ei kehto. Részlet Irwin Goodman *Ryysyranta* című dalából.
171. oldal – *Ábel juhásztor lett...* – 1Móz 4,2–5.
181. oldal – *Esküszöm az életemre...* – Ayn Rand: *Vesztett világ*. Kovács Lajos fordítása.
I been Ayn Randed... – A dal címe: Egyszerű, csapongó vádbeszéd. A szöveg fordítása: „Ayn Randet csináltak belőlem, szinte kommunistának bélyegezték, csak mert balkezes vagyok.”
182. oldal – *Ameddig csak a világűr tart...* – A bódhizattva fogadalom Valtaoja által használt finn fordítá-

- sának magyar átírata. Magyarul megjelent fordítása: „Így a teret betöltő / Számptalan lény számára / Legyek élet forrása / Míg a szenvedésen nem jutnak túl.” Sántidéva: *Bódhicsarjávátára*.
200. oldal – *Ha héber rabszolgát vásárolsz...* – 2Móz 21,2.
202. oldal – *Tudd meg, ó, hercegem...* – Ez a részlet hiányzik az első Conan-történet, *A főnix a kardon* című elbeszélés magyar fordításának elejéről.
208. oldal – *Ruth néni* – *Otthon a világegyetemben*: Valtaoja egy korábbi, szakirodalmi Finlandia-díjjal kitüntetett kötete, melyben Paul Gaugin két kérdését, „Honnan jövünk?” és „Kik vagyunk?” vizsgálja az asztrobiológia eszközeivel. (Kotona maailman-kaikkeudessa, 2002)
213. oldal – *rágja fekete szakállát* – Utalás a *Kalevala* egyik visszatérő sorára. Vikár Béla fordítása.
220. oldal – *Ha jó a fa, jó a gyümölcse is...* – Mt 12,33–35.
229. oldal – *A halhatatlanság az óhajom*. – Shakespeare: *Antonius és Kleopátra*. V. felvonás, 2. szín. Vas István fordítása.
251. oldal – *Olyan vagyok, mint a tengerparton játszó gyermek...* – Tarján M. Tamás fordítása. A hiányzó tagmondat a szövegrészlet elejéről: „Nem tudom, hogy a világ milyennek lát engem, de a magam szemében...”
252. oldal – *Éppen ebben áll a mennyei igazságszolgáltatás...* – Mark Twain: *Mennyei utazás*. Szász Imre fordítása.
256. oldal – *Int’ va’ de’ nu riktigt så här...* – Hát, ez nem egészen olyan... (svéd)

Kyösti Kallio – Finnország negyedik köztársasági elnöke (1937–40).

Viivi Purnanen – A 2010-es Miss Finnország szépségverseny győztese.

257. oldal – *Harcoló sikefajdok* – Ferdinand von Wright finn festőművész olajképe (Taistelevat metsot, 1886).

Sokan, kardviselő férfiak, félve a lúdtolltól – Shakespeare: *Hamlet*. II. felvonás, 2. szín. Arany János fordítása.

259. oldal – *Egy enciklopédiának az a célja...* – *A francia felvilágosodás: válogatás Diderot és az enciklopédisták műveiből*. Gyergyai Albert fordítása.

261. oldal – *Guyal és Shierl felkapaszkodtak a legfelső szintre...* – Jack Vance: *Haldokló Föld*. Nemes István fordítása.